

ORGANUL U

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu prè Gratiosa invocentia.

Sambata

Nr. XXV.

21 Juniu. 1847

TRANSILVANIA.

CLUSIU, 12: 24 jun. In Sied. dictale LXIII obiectulu dilei fù articlulu de lege pentru alegera deregatorilor precum intaritù de M. Sa se tramise in giosu. Resultatulu scurtei suatuiri pre-in Exc. sa asia se enuncia: „Cum ca mare majoritate a SS. si OO. acceptéza articlulu de lege pentru alegeri tramsu de M. Sa intru totu intinsul lui; cum ca in trei puncturi mai esentiale se abate acestu art. dela doririle espresse in projectulu de lege decatra diet'a trecuta in susu tramsu, unulu e modrul alegerei vistiarilor (perceptori), altulu, ca neci in art. neci in ces. r. Rescriptu nu se aduce inainte intarire asternute; in catu pentru celu de antaiu, intru o ~~representatiune pentru acestu obiectu se voru dechiará~~ SS. si OO. cum ca-si retienu dreptulu de a togni o lege separata pentru modrul alegerei acelora, er' in catu pentru celalaltu, SS. si OO. intru aceiasi Representatiune voru dechiará, ca se incredu intru ascurarea M. Sale dein ces. r. Rescriptu catra diet'a trecuta intru acestu obiectu, cum ca r. Rescripte despre acele intariri totudean'a se voru retramite la tempulu seu.“ Dupa care Exc. sa demandà unui maestru judecatorescu, ca minutulu Representatiunei intru acestu obiectu impreuna cu articlii de lege urbariale se-o aduca la cea mai antaiu siedentia dictale.

Clusiu, 14: 26 jun. In Sied. LXIV, se legera 1) cele de antaiu siesa proiecte de lege urbariale, in textu latinescu, 2) Representatiunea in obiectulu alegerei deregatorilor; care tote se strapsuera la dictatura. Er' pentru Sied. urmatoria Exc. sa inscientia pre acci siesa articli susu semnati.

PRINCIPATELE ROMANESECI.

Gazetele dein Principate inscientia venirea lacustelor in judeciulu dela Foxani si pre Jalomita, si prepadirea loru. Pre la Galati si in tiéra rom. pre a locurea secat'a lasa pucina sperare de secerisim binecuvantat; ploile mai tardie ne potandu se ajute altoru semenaturi de catu encuzului (in Moldova papusioiu, in Tier'a rom. porumbu).

D. Nion, Consulu generariu francescu in Bucuresci, déde trei mii franci pentru beserica catolica de aci, in numele guberniului francescu.

ANGLIA.

John O'connell, carele de intru antaiu nu voiea a acceptá manuducerea Insocirei repealului, se pare in urma a se plecă. Celu pucinu elu edà o scrisoria lunga spre continuarea aceiasi misiuni, in care imitéza pre catu pote stilulu tatâne -seu. In Anglia inse nime nu mai pune neci celu mai micu momentu istr'acea misicare. Starea morale a Irlandie e forte critica; crime agrarie si ucideri sunt de tote dilele in Comitattele Limerick, Clare, Tipperary si King. Prospecturile de secerisim sunt forte apromitietorie.

GRECIA-TURCIA.

CONSTANTINOPOLE, 2 jun. st. n. Diferenția grecesca-turcesca, dupa cum se vorbesce in publicu, si dupa un articlu dein Jurnalulu francescu de acia, eca si impacata. Atat'a se crede că siguru, cumca midiulocirea de amendoue partile ceruta, strins'a impartialitate si inteleptulu astemperu al consilielor tramise dela Viena catra Atena si Porta, ne pregetat'a nevoientia a representantului acelui Cabinetu sial lui credetul personal inaintea Summitilor acestei tieri voru se aduca deslegarea acestei multu sbatute diferenție catu mai curundu si mai cu incredintare. —Alta corespondentia totu de acolo si de atunci scria, cum ca in vinerea trecuta (16: 28 maiu) sosira acolo propusele de impacare in diferentia turco-grecesca dela Cabinetulu austriacu; si cum ea divanul tienu in urm'a acelora mai multe conferentie, dupa carele Reis - efendi, adeveratu numai cu gura ei afar'a de to'a indoel'a se dechiará, cumca lucrul se afia pre cea mai buna cale catra complanare.

Dupa scirile private dein Atena dein 6 jun. Gazet'a univ. de Augsburg anuncia, ca ministru primariu grecescu in urm'a propuseloru de catra Cabinetulu austriacu, puse pasiulu antaiu spre impacare; ci dein caus'a interesului publicu, nu dechiará mai de aprope, in ce a stetutu acelui pasiu.

Monitoriulu grecescu scrie: „Noi ne lasam de a de scrie impresiunea, ce facu in Grecia oferirea remunitului philelenu D. Eynard; suntu unele semtiri, ce neci un cuventu nu le pote esprime. Noi nu scim, ore guberniulu avé - va trebuentia de oblatulu Dlui Eynard. Noi nu vremu a fi nedrepti catra o mare natiune, care atate dre-

pte pretensiuni pote avé la multiemita Greciei, de vomu crede că ea fù intreacuta de un singuru particulariu in binevoientia si marinimitate. Inse fia ori care va fi esitulu negotiatuilor intre Grecia si potentiele aparatorie ale ei, D. Eynard, ori sté Anglia pe cererile sale ori arate Gréciei increderea meritata, totu va avé intrega laud'a unei sapte, a caria memoria de pururea va implé anim'a tuturoru Gréciloru.“ (Dupa W. Zeit.)

I T A L I A.

ROMA, 12 jun. st. n. S. Sa Papa PIU IX, tienù eri demanetia un Consistoriu secretu in palatiulu Quirinale, in care dupa o scurta cuventare publicà de Cardinala diaconu pre D. Jos. Bonfondi decanulu rotei romane, n. in Forli 24 Oct. 1795, creatu si reserbatu in pieptu in consistoriu secretu dein 21 dec. 1846. Dupa aceea creà si publicà de Cardinali Preuti pre doi A. Episcopi de France DD. P. Giraud de la Cambrai, si Jac. Dupont dela Bourges, ér' de Cardinale diaconu pre D. Jac. Antonelli, tesaurariulu Camarei Rom. Apost., si in urma denumi trei episcopi pentru trei besereci dein Statulu pontificiu. (D. de R.)

Roma, 3 jun. st. n. Se scrie, cunca S. Sa, in midiuloculu a mari si folositorie reforme, cu carele vrea a dotá tiér'a sa, intendiendusi grigea spre tote clasele, numi o comisiune compusa dein notabilitati inalte beserecesci si laice spre imbunatetirea sortei supusiloru israeliteni. Care proba de sentimente bine voitorie a S. lui Parente eu atatu cu mai mare bucuria fù acupriusa in Roma, cu catu tribunalulu de comerciu compusu dein trei persone laice cu pucine dile mai inainte publicase un decretu, ce se parea a fi datu dein evulu miediu.

P E N I N S U L A P I R E N E A.

Jurnalele anglesci, cu datu Lisboa 4, si Oporto 8 jun. st. n. aduau noutati importante: cunca luntrile si trupele juntei revolutionarie fura prinse de poterile navale anglesci, si că in urma junta se plecà a cuprinde conditiunile propuse prein traismanu anglesecu, colonelul Wylde, ci lapestate de intru antaiu. Dupa aceste este de crediutu, că de ci inainte tota intrevenirea celor patru poteri unite ede prisosu, si că batai'a civile dein Portugalia se pota socotí ca de totu terminata. Totu concursulu acelor poteri de ci inainte se va intrebuinta spre a efectua catu mai curundu o impacare intre Regina si supusii ei.

LONDON, 3: 15 jun. Desbaterile asupra intrevenirei Angliei in trebile Portugaliei provocate prein intrebarile D. lui Hume, se finira intramendoue Camarile intru un modru neasteptat. In Camar'a comuniloru, dupa ce toti cei mai defrunte omeni politici a Angliei si anumitu R. Peel si Lord Wellington, aratara multiemirea cu politic'a guvernului intru acesta causa seriosa, tota lumea se desparta si asia nu remasera 40 de membri, fara de care numaru neci o votizare nuse pota incepe, prein care tota desbaterea cadiu de sinesi, fara deslegare si fara votu. Er' in Camar'a Lordiloru, ministeriulu avu o majoritate de 19 voturi.

Alte sciri mai nove dein Lisboa 9, Oporto 11 jun. nu sunt asia multiemitorie. Regina' se areta mai neplecata ca de alta data la impacare,

si se pare a calcula pre ajutoriulu confederatiloru spre a nemici o rescola, in care mai tota tiér'a portugala e implecata. Trecerear in partea juntei in tote dilele cresce dein tote partile. Sa de Ban-deira nu vrea a se supune fara numai suptu conditiuni mai favorose. Cetatea Oporto, residentia juntei revolutionarie, e tranquila, si trupele angesci nu intempina neci un insultu de catra Portugali.— Se graesce totusi, că regin'a ar fi datu o amnistia generale.

M I S C E L E.

— M. Sa Ces. Regia demanda ase oprí vendiarea bunbachului tunatoriu in tote provinciele austriace.

— Prein un decretu de la ces. r. Camara de Curte se publicà, cum ca terminulu definitivu pentru schimbarea a 3 sorti de bancnote mai vechi, precum 1) a celor de 5, 10, 25, 50, 100, 500 si 1000 fl. cu datu dein 1 jul. 1816, 2) acelor de asemene valore, cu datu dein 23 jun. 1825 (numite cu doua colore), si 3) acelor de 5f. cu datu dein 9 dec. 1833, si de 10 fl. dein 8 dec. 1834, s'au pusu pre 31 ang. 1848, dupa care terminu mai multu nicairi nu se voru mai schimbă.

— Prein scrisoria Inaltimeti sale imper. Archiducelui Ioanne, curatoriului ces. r. Academii a scientiloru in Viena, cu datulu dein Triest, Academicii se convocara pre 15:27 ale acestia, 10 ore demanetia in edisiciulu ces. regiului Institutu politehnicu, unde Academii a intru venitoriu va avea siedentiele sale, spre alegerea Presidentelui, si V. presidentelui, secretariului generariu si celualal-tu, suptu presidiulu celui mai betranu. Presedintii si secretarii se voru alege si dein un'a si dein cealalta classe. Alege se potu numai cei cu locuientia in Viena, seau carii inainte de alegere voru dechiară că voru se se asiedie in Viena, de ar fi se cada alegerea pre ei. Dupa alegere lucrarea se va incunoscinta Cuaratoriului, de unde se va supune Maiestatei Sale spre intarire; si numai dupa ce acésta va urmá, se va pasi la alegerea celoru 9 membri actuali ce lipsescu si la a celoru coresponditori si onorarii.

— Arendarea Gazetei Vieneze privilegiate (Wiener Zeitung) avendu de nou ase face pe anii urmatori, mai multe si mai mari oferte se facuta dein partea concurrentiloru. Sum'a de 22,000 fl. c. m. ce arendatorii de acum'a platira pe anul trecutu, pote se se suie la 30,000 fl. pre annu, ci arendatorii de acum carii otienu dela intemeiarea acestei Gazete, nendoitu o voru tiené si de faci inainte. Aste sume inca sunt mici pe lenga ce platescu Gazetele anglesci si francesci pe tota dioua numai pentru timbru (Stampel).

— Albin'a rom. inscientieza punerea suptu tipariu a continuarei Chronicelor Moldovei, publicate de M. Cogalnicean, dein care partea dein urma a Tom. III se va impartì inca in cursulu lunei iun. Juniu, ér Tom. I, in cursulu acestei veri. Abonamentulu se face la libraria D. Caliman et Comp. si la Institutulu Albinei. Conditiunile de abonare remainu totu acele de mai inainte.

— D. Sim. Marcovici publica de nou Regulamentulu organicu al Valachiei cu cele mai tarziu urmate legiuiri. Opulu e de 81 cole, si se importe in trei parti: 1) Regul. organicu cu legiuirile dein 1831—3. 2) adunarea mai tardie dela 1834 pana 1847, si 3) un indice pre largu. Pretiulu unui exemplariu legatu e de 1½ galb. seau

21 dodieceri. De vendiare se afla pan'acum numai la **Бистрица** românească.

B L A S I U L U .

II.

Dupa mortea lui P. Örvendi, la a. 1617, Prințipele Gabriel Bethlen dona Blasiulu impreuna cu dominiulu, lui Simon Pécsi de Sz. Erzsébet, carele si incepă a edifică castelulul dein curtea Blasiului, contradicandu si protestandu in contră acestei donatiuni si edificari Catharina Debreczeni veduvă remasa alui P. Örvendi pre-in Mich. Thoroczkai de Thorda la anii 1617, si 1618.

Acelasi Principe dede Blasiului, posesiunei lui S. Pécsi, si incoliloru lui privilegiu de libertati, cu datulu Tirmavia 9 Mart. 1621.

Ci Pécsi nu putu se folosescă acestu dominiu in pace. Ca ci Petru Bethlen fiul principelui Stefanu, carele asemenea - si formă dreptu la acestu dominiu, constrinse pre S. Pécsi la atât'a, catu la a. 1631 sfecera legatura intre sine, ca Pécsi se tinea dominiulu pan' va fi in viatia, ci de se ar templă se mora inainte de P. Bethlen, dominiulu se treca la acest'a fara de dreptu de succesiune pentru eredii lui S. Pécsi. Ci Pécsi nu se semti oblegatu ase tiené de acea legatura, si la a. 1635 facă testamentu, prein care tote bunurile sale, si Blasiulu, le lega fetelor sale, pentru care si cărti statutorie castigă de la Principe.

La a. 1638 S. Pécsi cadiu suptu nota, si spre rescumperarea capului testă fiscului tote bunurile sale, care si de almintrilea le pierdea in poterea articilaru dein 4 Oct. 1618 si 1635, si după judecată Dietei dein Dees 12 Jun. 1638 pentru judaismu. Fetelor lui Pécsi, carele si ele erau convicte de aceeasi crime, lise ertă pentru nepotenti'a sexului.

Simon Pécsi, dupa vechia ortografia ungur. Péchi (l. Peci), eră nascutu in Ungaria, pote la Pécs (lat. Quinqueecclesiae), dein parenti obscuri, ci prein ajutoriulu invetiaturilor, mai alesu prein cunoscenti'a a mai multoru limbe atatu orientale: ebreesci, rabinice, turcesci, grecesci, catu si apusene: latine, germane si altele, se inaltia la atât'a, catu se fece secretariu principelui Stefanu Bocskai (14 Sept. 1605—29 Dec. 1606), ér' suptu principale Gabriel Bethlen (27 Oct. 1613—15 nov. 1629), Cancelariu Transilvaniei.

Acestu judaizatoriu seau sambatariu famosu, tradusese dein Talmudu o cartică suptu numele: „Invetiaturi de in SS. Parenti“ (ebreesce; Pirke Aboth seau Óves, cum pronuncia judei poloni), care inse nu se tipari. Cartea acăsta e singura dein totu Talmudulu, al cării argumentu e moral-sententious, intorsa in mai multe limbi a Europei, avendu de nume, „Sententiele Parentilor“ (dela Simeon celu dreptu pana la Gamaliel) in siesa capete, candu cele latite tote tracteza de ceremonii religiose-juridice a judeiloru.

Acusatu cu mai multe crime nu usiore, Pécsi fu pusu de principale G. Bethlen la inchisoria; ér' succesiulu acestuia, Georgiu I. Rakoczi, convinguendulu de erorii lui, confiscă tote bunurile lui ce avea forte multe si alese, singuru satulu Sz. Erzsébet dein scaunulu secuescu al Odorheiului lasânduise pentru train, unde in miduloculu a 75 de familii de ai sei supusi, ne fi-

endni ertatu a esă de acolo, petrecă pan' la btranetie, candu se facă calvinistu, si se apucă a traduce bibli'a vechiului asiediamantu dupre limb'a ehreșca pre cea ungură, ci care se pare că nu s'a tiparit.

In castelulu de in Blasiu inca pan' in dilele nostre se arată in podu o camaritia, unde se dicea cumca Pécsi cu fetele lui facea sacrificiuri de boi si altele dupa ritulu legei mosaice.

Asia Pécsi nu avu succesiori dein famili'a sa in dominiulu Blasiului, ci macar' căl testă fiscului, dupa mortea lui trecă la Petru Haller in poterea legaturei facute intre ei mainante de judecată lui Pécsi.

La a. 1648, Petru Bethlen mori in Ungaria la Ban, si fisculu publică dominiulu Blasiului, ci intieleguendu cumca P. Bethlen far si testatu veduvei lasate, se togmă cu legatari'a si ocupă Blasiulu pre calea legei.

La a. 1660, 9 nov. dein Siegisor'a principale Acatiu Barcsai dona dominiulu Blasiului cu castelu cu totu, gratis ci salvo jure alieno, lui Gabriel Haller, feciorulu lui Stefanu, nepotulu lui Gabriel Haller si al Elenei Bocskai; ci perindu acest'a fara princi in 15 nov. 1663 la Érsek-ujvár in Ungaria, unde eră cu principale Mich. Apafi I, spremare bucuria principelui si a principesei, fisculu érasi apucă Blasiulu suptu posesiunei.

In urma principés'a Anna Bornemisza, soci'a principelui Apafi I, cumpără dela famili'a lui Örvendi, prein midulocirea plenipotentiarului acestei familii Stefanu Sarkantus alias Gyulai de Varad, castelulu Blasiului cu apertinentie pentru amendouă sexe cu acelu dreptu cu carel posiediuse acea familia, pentru patru iobagi possessionati si 6000 pietri de sare dela Desiogna. Datulu contractului e Fagaras in 24 mart. 1664.

Acăsta vendiare, o intărì principale M. Apafi I, la poft'a Dietei in Siegisor'a 20 nov. 1664, cu donatiune perpetua, adanguendu si portiunile lui Gabriel Haller dein Petrifaleu si Semcielu; in care posesiune sesi intruduse principés'a in 14 dec. totu acelu anu; ne inchidienduse totusi cala celor ce aru avé dreptu de a pretinde asupra, pentru ca fetele lui S. Pécsi si anume Elisabeta, soci'a lui Petru Haller, protestasera in contră introducerii principesei; ci mai pre urma ele se lasara de procesu si de contradicere, precum si altii carisi formau ceva dreptu la acestu bunu, principés'a pre toti escontentandui, precum se pare, cu bani.

Asia principés'a Anna Bornemisza remase nemiscata in posesiunea Blasiului, pre care morindu o testă fiului seu unicu M. Apafi II, ér' principale M. Apafi I, o confirmă in 12 oct. 1684.

Blasiulu fu cea mai placuta locuentia Principelui M. Apafi II. Aicii tienă elu la a. 1695 nunt'a cu Catarină Bethlen. Ér dupa ce, resemnandu Principatulu, se au mutatu cu locuenti'a la Viena, dupa mortea acestuia la a. 1713, Blasiulu inca trecă la fisculu imperatescu.

Ci in 21 Aug. 1738, Blasiulu cu totu dominiulu se dede Episcopatului unitu dela Fogaras in Monasterei de ritulu grecescu, ce se intemeia aici, intru asemenea, si de atunci Blasiulu, stramutanduse scaunulu episcopalui dein Fagaras in aicia, remase proprietatea Clerului unitu, residentia Episcopilor Fagarasilui, si centrulu Diecsei grecesci-catolice in Transilvania.

P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

XX.I

B. Daco-romanesci.

Funtanele, de in carele dàmu catalogulu urmatoriu, sunt de intote provinciele dacice de in coce de dunere: Transilvania, Valachia si Moldova, de Transilv intielegendu si partea de am-diadi a Ungariei, precum se va vedé. Noi nu le avuram pre tote, unele neci nu le vediuram, dein cate scim ca esistu, ci si dein cele avute inca nuleam petrecutu pretote cu pen'a a mana, pre unele neci nule amu incepstu, nu ca dora ne amu fi apucat prea tardi seau numai acum, ci ca ocuparile nostre de asta sorte incepute de la antaia teneretia fura intrerupte cu alte ocupari literarie la care ne tragea gustulu, au cu alte circumstari private. Ci noi insemmaram si mai susu, ca nu vomu, nu potem dà un elencu completu de tote cate aru merită, si ca acést'a se tiene cu tota dreptatea de sfer'a altei activitatii, de altu opu ce adi-mane voru trebuí selu incépa literaturii romani inainte de tote, convinsi fiindu, cum ea pe lenga tota ingeniositatea sistemelor, o limbă cum e cea romanesca, neci de romanulu nascutu-romanu nuse pote pertractá, intielege de plinu, de catu numai luminatu cu facili'a studielor istorice-filologice.

Deintr'aste funtani, noi inse aleseram de bunu tempu pre cele, ce dupa cetirea cursoria de antaiu niseparura a avé un interesu mai mare pentru cunoscerea limbei nostre, despartindu dupre provincii.

Deintre ale Transivaniei, ca cele mai antâiesi mai vechi aleseram: Cazania de Brasov, dein a. 1580, Cartile lui Moisi, dela Orastia, dein 1581, si oalta Cazania, de care, avandu numai in fragmente stricata si rosa dein vechime, numai atat'a scim, ca sa tiparit u spesele unui Forró Miklos, asia dara in Transilvania, si pre tempulu candu reformatii se nevoiau a trage pre romani catra Calvinismu, precum tota carte eplina de mustrari asupr'a datinelor basere-eei catolice: tipariulu sémena cu al Cazaniei de la Brasov, numai emai mare si mai prostu, ci in catu pentru limba, carte a un adeveratu tesauru. Noi le insemmam cu literele unitiale: CB, CM, CF.

Cei ce aru dorí a cunosc mai de aprope pre cea de antaiu, caute in Disertatiunea fostului D. Vasiliu Popu despre Tipografii, la p. 11-17. Despre adoua inse D. Popu se pare anu fi scintu de catu numai dein audite, ér' despre a treila nemica.

D. Popu, la p. 17, despre adoua dice, ca se ar si tiparit Facerea si Apocalipsulu Catalogulu Bibliotecii vechei Metropolii dela Belgradu nr. 16 are: *Cinci carti al lui Moisi, romanesce. Tiparitus'au candu-va tote 5 carti, Apocalipsulu si altele in tipografia de la Orestia nu scim, ci in exemplariulu ce avuram a mana, macar' completu, nu sunt de catu Facerea si Esirea, si in Epilogu anume se scrie, ca deocam data numai aceste carti s'au tiparit ca opârga, cu spesele D. lui Geszti Ferencz, pana D. dieu va si alalte tipari si scote.* Asia vedemu ca tutetrele aceste

carti se tiparira cu ajutoriulu a trei persone straine: cea dela Brasov cu alui Luca Herschel (хершль) judele de acolo, — a doua cu alui Geszti Ferencz (ғезти ференц), si atreia cu alui Forro Miklos, precum si dupa aceea numai prein ajutoriulu strainilor se radică o mica literatura romanesca baserecesea.

Dein Cazanii'a inse de Brasovu nu puturam estrage totu, ci numai cele dein Evangelii; ei totu catu amu aflatu in Biblia dela Orastia si in Cazania cealalta.— Mai pucinu interesante nise parura cartile tiparite la Belgradu, precum N. T. de a. 1648, Psaltirea de 1651, Catechismulu calvinescu de 1657, Cazania de 1699 etc. macar' le avum a mana, cu tote ca si intr'insel se afla ici colea cate un margaritaru. O Psaltire in stichuri tiparita totu acolo, de care D. Vas. Popu nu sciu, o vediuram o dinaóra la un amicu acum repansatu, ci n'am mai potutu a o avé. — De multu folosu inse ne au fostu,, Siciulu de auru" dein Sasu - Siebesiu 1683.

Monumentele dein Moldova si tiéra rom. ne au fostu pucine. Deintr'acelela intrebuentiarau mai alesu,, Liturgia" dein Jasi dela 1649, „Psal-tirea" de acolo dela 1683 de plinu, si „Parimiariulu" totu deacolo si dein acel'asi anu; pre care le semnamu cu L, Ps. si Pr.

De intre ale tieriei rom. inse numai,, Cazania" si,, Pravila mica" dein Gavora dela a. 1640-2, si „Margaritulu" dela Bucuresci dein 1691, poturam in parte a intrebuentiá, carele semnamu cu CG, Pm. si M. Bibli'a dela Bucuresci era mai mare de catu se o potem curundu petrece, ér' Pravila dela Tergoviste dein 1652 o amu petrecutu ci fara de folosu.

La acestea adaugem si un Mserisu vechiu rom., care dupa formele vorbirei, si forma tota dein afara se arata a fi dein cele de antain tem-puri a literaturei rom., coeve cu Cazanii'a dela Brasovus i cea in fragmente, precum si cu Biblia dela Orastia; pre carele noi-lu semnamu cu Ms. Descrierea lui mai de aprope si un fragmentu de intr'insulu vedi in Suplementu. Alte Mse vechi ce aveam a mana numai pucinu folosu ne adusera.

Deintre aceste dein urma mai insemmam aici dereptu curiositate pre unulu asemene numai in fragmente dein a. 7145 seau dela Chr. 1636, ce afara de alte multe cuprinde si „Viselle deslegate de Mamer" ca celu dein susu, si un Громовник, tractatu astrologicu cu esplicare, dein care noi aici alaturam un fragmentu numai pentru ortografi'a Msului.

„Де съ ва рѣмпла тънса вѣрбенна. ауе-то сѣмно. фиба молѣте тъ и маѣ ѿз пънна. ши мнаре молѣтъ ва хи. ши фечюрии мичи мори-вър. молци. ше рѣмпласевър лимене. ши молѣ-те фиба де сабне. ако то сопто сѣмно. спонѣ. ше оун кас маре рѣдника. ши апок маре фо-лемете фиба. спонѣ ғз. ғз де съ ва копремора пъмънтул тънса ши молѣтъ де сабне. ши че домно съ ва скола рѣзни. ауела ва пери рѣзи тънко винки-ни. спонѣ ғз. etc., si asia in totu Msulu, intrebuentiandu pre o si si in locu de 8 si e.

S U P P L E M E N T U L

NOTITIA BIBLIOGRAFICA.

Manuscrisulu, de carele atinseram în Principia Nr. XXI, e unulu dein acele pucine remasitie literarie interesante, ce afara de interesul filologicu, mai are si altulu mai intogm'a, interesulu ce poate se destepte singurulu monumentu de o literatura profana rom. dein secl. XVI, au XVII, dein care noi inse, celu pucinu in Transilvania nu mai aflam neci macar o urma.

Momentului acestui manuscrisul dein latu-
rea filologica, lu-yomu sci pretiní dein cele ce
voru urmá in Principia. Aici credemus inse că vo-
ma face lectorilor nostri o mica bacuria scotii-
endu la lumina de intr'insulu un fragmentu
de geograf'a Transilvaniei. Fragmentu
insulu nu e completu. Capetele I si II, du-
pa o nota in marginea de asupr'a nu s'au scri-
su, ér' capetulu capului V s'a pierdutu. Ci si a-
tat'a catu cuprinde astadi, ne dà un seurtu con-
spectu de geograf'a Transilvaniei, de in care a-
deveratu ca nu multe noue avemu de a invetiá,
ci multiemirea nostra e, că dein acestu monu-
mentu precepemus, că si pre atunci in seclii acei
barbari se atlá barbati romani cuprindienduse cu
scrierea, compunerea sea traducerea de carti nu
totu numai beserecesci. Ci mai antaú se vede-
mu fragmentulu, pre care noi cu pucina alegere
l'am descrisu diplomatice, numai catu pre α y
dein midiu-loculu cuventelor l'am serisu cu β , si
cuventele contrase la midiulocu an la capetul le-
amu serisu de plinn. Alta scimbare e, că frag-
mentulu in Ms.e totu intru un'a serisu dein capu
pan' in capetul, si cele rare, intr'insulu sunt
serise cu rosiulu, ce noi nu socotiamu de lipse a urmá.

FRAGMENTA

**de Geografs'a Transilvaniei dein Secl. XVI au
inceputulu lui XVII.**

Деца да ће имат и деца, и то ће имат и деца. (Четврти*)

Лъдъчка нѣ листе царка фонаркъ маде. ши нѣ-
ман о паркте че са зинче о латъри де цинът. ка-
ре листе деспѣхъ пирата изврѣен огнигъришъ. Ачакта
листе прѣ цинътъре тикъцигъ.

Фати цин8т. Х8нид вандя. Хинндоада
чепате карѣ сав зидит дѣ тинк8л волг. фено-
р8л л8н жикмонг краю. Кафеле а8 фост нак8бт
дии морїма фатж дѣ 8мжн. Дечи ачест таніс.
Че на8 зис х8нїад іанш волг 61 а8 зидит
х8нидвар. ши а8 нак8бт диннржис Матїлш краю.
ши ұтрасест цин8т жите деба чепате ши ш-
раш. Карап жите с8с ұтрас 8бл. ұтрасаста а8
фост ши ғоргю дам8лт 6 вонкоди.

Алдонле цин8т. Гюл фїевар. шїа8 п8с
н8меге гюя пинт8 н8меге оүнбїи к8пнтан оүн-
г8рек. к4рїи а8 фогт 3 кзлїтани. кзлд а8 ве-
ннит оүнг8рїи дела сїкнтїл. ши а8 веннит аичи
ттар8 ардїл. ачалта гюя фїевар. алба і8лї.
маннаните ерд м4ре лок ши богат ши єра лок
д€ епнисопїе **) ши м8лите беск8речи к8 м8лци

предъци ши єра богацци. ши мѣлите одиждїи ши скъле. Ако ю лите ѿ беєврекъ ши оуи пърни т-налиг караеле лад зѣднит ганігбл (Ms тн81) ви-
дъ. чиc зник хънѣдї іанош. тог дѣ пїєтїи чо-
влите къ мѣре келтвиллж. ши Ѳ лазнитр8 ша8
фразмисецат къ икоане дѣ а8р ши дѣ архит. ши
мѣлите скъблите ѡдевкдїи дѣ логтврїи. ши към
съ каде вешиенте дѣ свиницїи. къ а8р ши къ
пїєтїи скъблите ши мзргзїтарю. та къвнѣ а8
фост къ рї8л ѻнї лор ѻфи. Ачестѣ тоате са8
лазат. ши са8 ап8каат алтеле.

Атреял варфеге. чесе спбне цинкпчл пврден.
карелен пвмеле пре ѿрашвл пврден. акишо сжнр
шкнс фортв айтсе. апрапе дв днисе. кврз т жис
шапа фортв фрдомас. карѣ съ кѣмк аренїаш.
шїи зик апз полїнгж. Акишо лхнгз Т8рда.
съ т кбаскж а8 фост оун ѿраш фортв фрдомас
ал рбманнлор. пре нвме Сад кемат. Селинвм. ши
аквм съ квношв поарта чепкциен. десвпра пор-
цен съ а8 фост ѿ сплатв кврнц. дкнп сіернс
ши фн оунгюл деспре апдс. а8 фост фортв ѿ че-
патае фрдомас. ши днн чепатае а8 фост в пвр-
пзсѣле че езднк пвзїи дв пїепрж пре калв (sic).
ашкѣз фост мергжнд афарж днн чепатае. оунбл
мериуе спре клвж. ши дѣчн мѣркуе ржос пнк ла
дѣж. ман ї мїе дв лоic. аша8 фост делат квт
а8 пврпч твла в карз алптбрѣ. алпчл мермл
(Ms. мецл) дечннд преесте арїаш. ***) пнк т-
про чепатае пвзїе. дв акоук тв мѣркуе афарж
преесте апд мвршвлвн. ши дѣчн пот мѣркуе рсъе
пре апз пнк ла ѿшерхѣи мвржш. ман ї мїе
дв лоic. Атреял тоате рмвнн лѣ8 пврпзснп кв8
маре келпчллв. фкв мвлте чепкции пре мвлте
лоic в съ гасек фардѣл. лхнгз в алграф. ши
ахнгз сас шебеш.

А) патр8ие циы8т. ал иконо8ла8и (sic). пре
аутъ ши ила8жъл съ и8емъ чепате. че ши аколѣ
свят инише юкно десаре фоарте алѣсе. ши ѣпра-
чест циы8т. и8ман ка в мѣле дю лоіе. мѣстѣ ю
чепате фоарте алѣсъ че съ зиуе ила8жъл. ши мани-
те са8 кѣнат немцѣиа илоуշенеборг. ѣпрачѣ-
стѣ чепате са8 изи8т магіаш ираю. ѣ чепатат
чѣ ваке. ѣпро икасъ маде вѣкѣ. карѣ настѣла поар-
та деспре амѣдѣзин. Токма ѣнафнантиен (sic)
настѣ.

Ал чинчна в юнг 8 п. ю съ кѣмъ добѣкан.
А участа иште чепатѣ длж 8 л 8 н. ши иште
ши акою ѿ ѿкнѣ дѣ Сара фоарте веститѣ. А про-
апе дѣ сомеши. ши дѣ акою ѿ мѣлж дѣ лок участе
оу нѣ балваніош. карава ѿ фост фоарте таре т ар-
дѣл. дела балваніош. оу нѣад. че съ кѣмъ сеи-
варш. дѣ кѣтѣ рѣзкинѣ иште чепатѣ
дѣ скав 8 н. азигъ ачѣл ƒкъ санк ѿкнѣ фрѣ-
молас.

Ал шеъсле цинбут сз къемз Калотган. атъ-
ста ё де марцине де алдъла ши де алте пэрци а-
ле цхрїн. К8м ^птзи. ла ал д кап†) Кз

***) De aici se pare a se tiené inscriptiunea dea
supr'a paginai: кап ё ѕ є кап н'є спїс. кап ѕ.
к'юм съ зище атрея пагре.**

**) Se intielege cea latinesca.

***) In margine: *анъ полѣтъ.*

+) In margine: canthe.

Спра міауз тоапте ши спре ёпвс. Сэнт ачёстя цингтвре. та ардёл деспре цара охнгбрéккз парте. та деспре ресарит ши спре ёміаузу. деспре молдова ши деспре цара рымнбеккз. ман мэлт иерод лжкбеск. тпрачёстя царз.

Тпти насте спре молдова, ѿ чегате че сз кїамз бїстрица. ши ачёста ѿ аз дат. юфіз, ласло краю *), фенорзла лын албірт краю. лын ёхнїдїанош гъвернатвз **). танізла вадз, кафеле аз фост гъвернат ***) пре цара охнгбрéккз. ши ел аз фост патз лын Малїаш краю. ши мэлтк иезвнду фзык кз ѿциле фротива Тѣчиор. ши кз ачёста витежїи мэлтк сате ши чегажїи аз дзрѹнг витажилор лын. Азпз ачёл аз кзмпзрат дин ѡдя сасілор дин ардёл цингтвз. кз ѿ сїамз дз вани.

Тпрачёстя парте ши тпрачёстя цингт. асте ѿ чегате фромуаск тоикма лынгз мэнти че сз кїемз прв кзбрзла ёпен бїстрицк. дин сз дз чегате дз мїле дз лок. насте бај ғоднї че вѣкк. оундз аз лыкраг ман дз мэлт. кзтвз ю дз мешери. кари аз фост ла ачёас ези. лыкраг кз маге хаск. ёкмд' ркз лыкраг. че нд кз атзта сїамз дз ѿамени ши нд ашк хаск.

Азпз ачёста сїакз аз фост ѿамени. ***)) слободї ши нїмниши. ши арбопе дз чел ѿ аз (венит†) дзлїа сїнгїа. ши ачёшк аз фост ман бїстриши ши слободї наз дат нїмнїи нїмник ††) нїкн аз сложит. Із дз са8 тїмплат дз аз венит нїскарн бржмашн асвра цзрїен. єн атвнчи са8 сїбллат дзпз пофнка краюлн. љнанитла бржмашилор сїи. Ши кїанд са8 корбнат краю. та єн аз дат дз ѿм кзтвз оун ѿ8 грас. ши ѿамени дз ѿаск аз фост. ши пзмнгтвз сїакзилор. насте тпрачїт. дннтрїншии и ё ардёл как вѣни. ши дз трёбк дз ѿаск. ши как дз ѿамени ши вон мэлци ши граши.

Із дз сїи †††) ши дз зиднрк лор. Кзм аз зиднг чегажїи фциара ардёлвз. кзм сз каде сїи ѹ. Сїбїн. кари насте маге чегате тпрачёстя царз. ши сїашеев. Кла8з8мв8р (sic). че сз зиднг кзблз. ши бїстрица. мепеш (sic), мёдїеш. Сїг҃швар, Сїг҃швар. Корона, ғраш. сасілор, ѿрзїр. Ачёстя чегажїи ши ѿраш (ши сїи stersu in Ms). аз8 тїеп8т тпти але зидн. шї алте мэлт. та пентвз мэлтк ѿциле ши ѿзбодз. нд ман ѿраш ши сате сз цин. кїареле сїнт тпрачїи пре сїакзне ка сз сїи ѹ. дз чине асврзат.

*) Ардёлвз нд сївк (дз ***) мағ.

*) In marg. Тїнз вадїлав краю.

**) Vedi Nr. VIII, p. 36, col. 2, lin. 6 sqq.

***) In marg. дз сїакз.

†) Lipsesce in Ms.

††) In marg. нїкн дзкмд.

†††) In marg. дз сїи.

*) Aici se pare ase tiené inscriptiunea de asupra paginei: как є. дз ардёл. кзтвз аз фост дз маге ши кзт (аз) фост дз ферїчн.

**) Silab'a дз lipsesce in Ms.

Кз нўман дз оундз ҳнк. бај ёхнгтд ***). пзтз ла вран дин сз дз ғрашов. дзбїл сїнт ю дз мїле дз лок дз лынг. та дз ладг ка ю. че асте лок дзлвз. пентвз ачёл асте ши пзмнгт ғоднк. ши кз поама дзлчи. ши дзреждзр асте ка ѿкорбнз фр8моаск. ши пзмнгт ачёстя дзблз. дз мэлт сїнт сате дзбїл ши фр8моаск. ши ѿамени лыкрагтори кз пзмнгтла ши кз сапа. ши лїсг гзтвз ши сїакз ши мзлае. Кзм дзбїл фї тоз паче дз пзмнгт ши ѿамени лыкрагтори кз пзмнгт ***). кзчн кз дин дзблз дз ғоднк. ши дин влчїе. сїи пзмнгтла ши сїи сїакз ши сїи ѿамени аз фоларт сїакзмп ши вѣни. Оүнїн лыкраг ла армнгт вїг. аз фї армнгт. арама. пзмнг. ѿамени. ши пре алоізрк сїи ѿамени дз вѣни. пре (кзм-..).

Dein Iuareea aminte la unele au smintele, precum колош8л8и in locu de колош8л8и, si érasi, unde se scrie la Turda: пзблз дз пзмнгт in locu de пзблзи adeca drumuri, — au la numirile: цингтвз дз блокан si клотан, — apăre numai de catu ca serietoriului n'au fostu compuatoriului insusi, ér' compuatoriului au tradusu acestu fragmentu, au tota carte, de pre originalu ungurescu, inse asiá, catu romanulu se cunoscce in mai multe locuri.

Tempulu compunerei se determineaza prein datulu anului 1556, inainte de care nu se au potutu serie, si capetulu secolului XVII, pre candu Transilvania nu mai era suptu principii acatholici. Ci acesta determinare eprea pre largu. Mai de aproape se ar poté determina numai prein vre un datu mai de aproape, inse care afara de done ce pucinu ajuta, ne lipsescu. Celu mai vechiu e dein a. 1679, celalaltu numai atat'a se determina, ca vreo cativa foi dein Msu seu scrisu dupa legatur'a a doua si dupa unire. Ci Mscrisulu intregu e de mai multe manuri, si macar' ea astadi e in buna stare, ci legatur'a lui de acum e facuta dupa ce o mare parte dein Mscrisu seu pierdutu.

Elu precum se afla astadi, e adunatu dein mai multe fragmente romanesci, mai multe, si serbesci, unulu; deintre care inse done mai mari si mai vechi.

Fragmentulu antaiu scrisu pe chartia luciita, ca in cartile orientali, e de omana prea elegante, si precum se poté precepe dupa forma dein afara, celu mai vechiu. La al doilea fragmentu pe un spaciu desertu scrisu un popa Petru feciorulu lui Sierb Stoita, ca elu ar fi scrisu acesta carte, la a. 1679, císcriptur'alu arata de mintiune, fiind singura cea mai rea si mai noua deintre tote eate ocuru in Ms.

Asia nu remane alt'a de catu numai dupre limb'a ajudecă despre vechimea acestor fragmente, care inse etotu aceea cu a cartiloru dela 1580 pana catra 1640, ci nendoitu mai aproape de celu de antaiu de catu de al doile terminu.

Cuprinsulu amenduroru fragmentelor, afara de fragmentulu geograficu deiu partea mai vechia a Mscrisului, si incepitulu unui vocabulariu de cuvinte straine, e cu totulu beserecescu: как, сїи, сїакз, бїстричи ла ѿамени морци, повеши, etc. Mai de insemmnat sunt: ведефа мэлчилаю, жигтж ши ведернле сї. вадїлав, бї вїссе аллы сїханчу тпрачїи дзслегате дз маге, si o колинду.

***) Adeca: Banfi - Hunyad.

****) Adeca: кз аз.